

1. PRINCIPS. LIKUMU UN FSC PRINCIPU IEVĒROŠANA

Meža apsaimniekošanā ir jārespektē visi valstī esošie likumi, starptautiskie līgumi un vienošanās, kurus attiecīgā valsts ir parakstījusi, kā arī visi FSC principi un kritēriji.

C1.1. Meža apsaimniekošanā jāievēro visi valsts un vietējie tiesību akti un administratīvās prasības.

C1.2. Visi paredzētie un likumā noteiktie maksājumi – nodevas, honorāri, nodokļi un citi maksājumi – ir samaksāti.

C1.3. Valstīs, kas ir parakstījušas starptautiski saistošos līgumus, tādus kā CITES, ILO Konvencija, ITTA un Konvencija par bioloģisko daudzveidību, ir jārespektē visu šo līgumu prasības.

C1.4. Sertificētājiem, kā arī ieinteresētajām un iesaistītajām pusēm sertifikācijas nolūkos ir jāizvērtē katrs konkrētais gadījums, kad pastāv konflikti starp likumiem, noteikumiem un FSC principiem un kritērijiem.

C1.5. Apsaimniekotajām mežu teritorijām ir jābūt pasargātām no nelikumīgas mežizstrādes, apbūves un cita veida neatļautām darbībām.

2. PRINCIPS. ĪPAŠUMTIESĪBAS, LIETOŠANAS TIESĪBAS UN ATBILDĪBA

Zemes un meža resursu ilgtermiņa īpašuma un lietošanas tiesībām ir jābūt skaidri noteiktām, juridiski nodibinātām un apliecinātām ar dokumentiem.

C2.1 Ir jābūt skaidriem pierādījumiem, kas liecina par meža zemes ilgtermiņa lietošanas tiesībām (piemēram, Zemesgrāmatu akts, tradicionālās tiesības vai nomas līgumi).

C2.2. Vietējai sabiedrībai, kurai ir likumīgas vai tradicionālas īpašuma vai lietošanas tiesības, ir jāsauglabā kontrole pār darbībām mežā tādā apmērā, kas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības vai resursus, ja vien tā ar savu brīvu un apzinātu piekrišanu nav nodevusi šo kontroli citām institūcijām.

C2.3. Strīdu izšķiršanai par īpašumtiesībām un lietošanas tiesībām ir jāizmanto piemēroti mehānismi. Sertifikācijas novērtējumā noteikti tiks ņemti vērā ikviena neizšķirta strīda apstākļi un izskatīšanas stadija. Būtiski svarīgi strīdi, kuros iesaistīts ievērojams skaits ieinteresēto pušu, parasti izslēdz sertifikācijas iespēju.

3. PRINCIPS. PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS

Ir jāatzīst un jārespektē pamatiedzīvotāju likumīgās un tradicionālās īpašuma lietošanas un apsaimniekošanas tiesības uz savu zemi, teritorijām un resursiem.

3.1. Pamatiedzīvotājiem ir jākontrolē meža apsaimniekošana savās zemēs un teritorijās, ja vien viņi nav brīvprātīgi un apzināti piekrituši nodot šo kontroli citām institūcijām.

3.2. Mežu apsaimniekošana nedrīkst tieši vai netieši apdraudēt vai ierobežot pamatiedzīvotāju resursus vai īpašuma tiesības.

3.3. Meža apsaimniekotājam sadarbībā ar pamatiedzīvotājiem ir skaidri jānosaka, jārespektē un jāaizsargā tās vietas, kurām pamatiedzīvotāji piešķir īpašu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku vai reliģisku nozīmi.

3.4 Pamatiedzīvotājiem jāsaņem kompensācija, ja tiek izmantotas viņu tradicionālās zināšanas par koku sugu pielietojumu vai meža apsaimniekošanas paņēmieniem. Oficiāla, no pamatiedzīvotāju puses brīvprātīga un apzināta vienošanās par šādām kompensācijām ir jāpanāk pirms mežsaimniecības darbību uzsākšanas.

4. PRINCIPS. ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU UN STRĀDNIEKU TIESĪBAS

Meža apsaimniekošanas darbībām ir jāuztur nemainīgā līmenī vai jāuzlabo meža darbinieku un vietējās sabiedrības ilgtermiņa sociālā un ekonomiskā labklājība.

C4.1. Apsaimniekojamās teritorijas vai tās tuvākās apkārtnes iedzīvotājiem jārada labvēlīgi apstākļi nodarbinātības, apmācības un citu pakalpojumu ziņā.

C4.2. Meža apsaimniekotājiem, attiecībā uz darbinieku un viņu ģimeņu veselību un darba drošību, ir jāizpilda vai jāpārsniedz visas prasības, ko paredz attiecīgie likumi un/vai noteikumi.

C4.3. Darbiniekiem ir jāgarantē tiesības apvienoties savās organizācijās un kolektīvi vienoties ar darba devēju, kā to paredz Starptautiskās darba organizācijas (ILO) Konvencijas Nr. 87 un Nr. 98.

C4.4. Apsaimniekošanas plānošanas un darbu izpildes gaitā jāņem vērā šo darbību sociālās ietekmes novērtējums, veicot pastāvīgas konsultācijas ar tiem cilvēkiem un cilvēku grupām (gan vīriešiem, gan sievietēm), kurus apsaimniekošanas darbības skar vistiešāk.

C4.5. Jāizmanto piemēroti mehānismi, lai atrisinātu strīdus un nodrošinātu taisnīgu kompensāciju gadījumos, kad tiek skartas vietējo iedzīvotāju likumīgās vai tradicionālās tiesības, vai radīti zaudējumi īpašumam, resursiem vai vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļu avotiem. Jāveic pasākumi, lai izvairītos no šādiem zaudējumiem vai tiesību aizskārumiem.

5. PRINCIPS. IEGUVUMI NO MEŽA

Meža apsaimniekošanai jāveicina efektīva daudzveidīgu meža produktu un pakalpojumu izmantošana, tā nodrošinot savu ekonomisko dzīvotspēju un plašu vides un sociālo ieguvumu klāstu.

C5.1. Meža apsaimniekošanai ir jātiecas uz ekonomisku izdevīgumu, vienlaikus ņemot vērā vides, sociālās un tiešās ražošanas izmaksas, kā arī meža ekoloģiskās saglabāšanās spēju veicināšanai nepieciešamās investīcijas.

C5.2. Meža apsaimniekošanai un mārketinga darbībām jāsekmē daudzveidīgu meža resursu optimāla izmantošana un to vietējā apstrāde.

C5.3. Meža apsaimniekošanā iespējami jāsamazina mežizstrādes un citu veikto darbu rezultātā radušies atkritumi, kā arī jāizvairās no citu meža resursu bojāšanas.

C5.4. Meža apsaimniekošanai jāveicina vietējās ekonomikas nostiprināšana un dažādošana, izvairoties no atkarības no tikai viena meža produkta izmantošanas.

C5.5. Meža apsaimniekošanā jākonstatē, jāzaglabā un, kad iespējams, jāvairo citu meža pakalpojumu un resursu, piemēram, ūdenstilpju, zvejas vietu, vērtība.

C5.6. Regulāri iegūstamo meža produktu apjomi nedrīkst pārsniegt līmeni, kādā mežs spēj ilgstoši nodrošināt šādu apjomu tikpat regulāru atjaunošanos.

6. PRINCIPS. IETEKME UZ VIDĪ

Mežu apsaimniekošanā ir jāzaglabā bioloģiskā daudzveidība un ar to saistītās vērtības – ūdens resursi, augsne, unikālas un jutīgas ekosistēmas un ainavas, tā saglabājot meža ekoloģiskās funkcijas un viengabalainību.

C6.1. Letekmes uz vidi novērtējumam jābūt iespējami pilnīgam, atbilstošam mežu apsaimniekošanas mērogā, intensitāte un ietekmēto resursu unikalitāte un adekvāti integrētam meža apsaimniekošanas sistēmās. Novērtējumā jāiekļauj ainavu līmeņa apsvērumi, kā arī ietekme, ko rada pārstrādes iekārtas mežā. Ietekme uz apkārtējo vidi ir jānovērtē pirms tiek uzsāktas attiecīgai vietai traucējumus izraisošas darbības.

C6.2. Tiek nodrošināta reto, apdraudēto un izzūdošo sugu un to dzīvotņu (piem., ligzdošanas un barošanās vietu) aizsardzība. Atbilstoši meža apsaimniekošanas mērogam un intensitātei, kā arī saimnieciskai darbībai pakļauto resursu unikalitātei, ir jāizveido saglabājamas un aizsargājamas zonas un teritorijas. Ir jāveic pasākumi, lai ierobežotu neatbilstošu medību, zvejas un slazdu likšanas, augu

un ogu vākšanas rīku un paņēmieni izmantošanu.
C6.3. Jāsaglabā, jāvairo vai jāatjauno meža ekoloģiskās vērtības un norises, ieskaitot: a) meža atjaunošanos un sukcesijas procesus; b) ģenētisko, sugu un ekosistēmu daudzveidību; c) dabiskos ciklus, kas ietekmē meža ekosistēmas saglabāšanās spējas.
C6.4. Atbilstoši darbības mērogam, intensitātei un ietekmēto resursu unikalitātei, ir jāfiksē kartēs un to dabiskā stāvoklī jāaizsargā ainavā eksistējošo raksturīgo ekosistēmu paraugi.
C6.5. Jābūt izstrādātām, dokumentētām un praksē ieviestām pamatnostādņēm, kas nodrošinātu erozijas procesu kontroli, minimizētu mežizstrādes, ceļu būves un jebkuras citas mehāniskas darbības laikā mežam nodarītos bojājumus, kā arī reglamentētu ūdens resursu aizsardzību.
C6.6. Apsaimniekošanas sistēmām jāveicina videi draudzīgu, neķīmisku kaitēkļu apkarošanas līdzekļu un metožu izstrāde un izmantošana, izvairoties no ķīmisko pesticīdu lietošanas. Nedrīkst izmantot Pasaules Veselības organizācijas 1A un 1B tipa klasifikācijas pesticīdus un pesticīdus, kuros ir hloru saturoši ogļūdeņraži; pesticīdus, kas ir stabili, toksiski vai kuru sadalīšanās produkti ir bioloģiski aktīvi un uzkrājas barības ķēdē pēc to lietošanas; kā arī pesticīdus, kuru lietošanu aizliedz starptautiskas vienošanās. Lietojot ķīmiskās vielas, ir jānodrošina atbilstošs darba aprīkojums un apmācība, lai pēc iespējas samazinātu kaitējuma risku cilvēku veselībai un videi.
C6.7. Ķīmiskas vielas, konteineri, šķidri un cieti neorganiski atkritumi, ieskaitot degvielu un eļļu, ir jāuzglabā videi piemērotā veidā ārpus darbības vietas.
C6.8. Bioloģisko kontroles aģentu lietošana pēc iespējas jāsamazina, dokumentāri jāapstiprina, jāuzrauga un stingri jākontrolē saskaņā ar valsts likumiem un starptautiski pieņemtu zinātnisku metodoloģiju. Ir aizliegta ģenētiski modificētu organismu izmantošana.
C6.9. Lai izvairītos no kaitīgas ekoloģiskas ietekmes, eksotisko sugu izmantošana rūpīgi jākontrolē un efektīvi jāuzrauga.
C6.10. Meža zemes nedrīkst transformēt par plantācijām vai nemeža zemēm, izņemot gadījumus, kad tas: a) skar ļoti ierobežotu apsaimniekojamā meža daļu; b) nenotiek augstvērtīgos mežos; c) nodrošina skaidrus, būtiskus, drošus un ilgtermiņa papildu vides aizsardzības ieguvumus visai apsaimniekotajai teritorijai kopumā.

7. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS

Apsaimniekošanas plānam atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei ir jābūt izstrādātam, ieviestam praksē un to ir regulāri jāatjauno. Tajā ir jābūt skaidri definētiem apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķiem un šo mērķu sasniegšanas paņēmieniem.

7.1. Apsaimniekošanas plāns un to pamatojošie dokumenti ietver: a) apsaimniekošanas mērķi; b) apsaimniekojamo meža resursu, vides ierobežojumu, zemes izmantošanas un īpašuma tiesību statusa, sociālo un ekonomisko apstākļu, kā arī mežam piegulošo zemju aprakstu; c) aprakstu par mežkopības un/vai citu apsaimniekošanas sistēmu, ko plānots pielietot konkrētajā apsaimniekojamā teritorijā un kas balstīta uz ekoloģijas un meža inventarizācijas datiem; d) ikgadējo mežizstrādes apjomu un sugu izvēles pamatojumu; e) meža augšanas dinamikas un tās monitoringa nosacījumus; f) uz vides novērtējumu pamata sagatavotu vides aizsardzības pasākumu aprakstu; g) reto, apdraudēto un izzūdošo sugu noteikšanas metodes un aizsardzības plānus; h) kartes, kas parāda meža resursu bāzi, ieskaitot aizsargājamās teritorijas, plānotās

mežsaimnieciskās darbības un teritorijā esošos zemes īpašumus; i) pielietojamo mežizstrādes tehnoloģiju un tehnikas aprakstu un izvēles pamatojumu.
C7.2. Apsaimniekošanas plāns ir sistemātiski jāaktualizē, iekļaujot tajā monitoringa rezultātus vai jaunākās zinātniskās un tehniskās atziņas, kā arī ievērojot vides, sociālo un ekonomisko apstākļu izmaiņas.
C7.3. Lai nodrošinātu apsaimniekošanas plāna atbilstošu izpildi, darbiniekiem ir jāsaņem piemērota apmācība un vadība.
C7.4. Respektējot informācijas konfidencialitāti, meža apsaimniekotājiem ir jāsaņem publiski pieejams kopsavilkums par apsaimniekošanas plāna pamatelementiem, ieskaitot tos, kas norādīti 7.1. kritērijā.

8. PRINCIPS. MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA

Lai varētu novērtēt meža stāvokli, meža produktu ieguves apjomus, iegūto meža produktu plūsmas, apsaimniekošanas darbības, kā arī šo darbību vides un sociālo ietekmi, ir jāveic saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs monitoringa.

C8.1. Monitoringa biežumam un apjomam ir jāatbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, kā arī ietekmētās vides sarežģītības un jutīguma pakāpei. Lai būtu iespējams salīdzināt rezultātus un novērtēt izmaiņas, monitoringa procedūrām ir jābūt konsekventām un periodiski atkārtotām.

C8.2. Meža apsaimniekošanā ir jāveic monitoringa, kas paredz izpēti un datu ievākšanu vismaz par šādiem rādītājiem:

- a) meža produktu ieguves apjomi;
- b) meža resursu pieauguma tempi, atjaunošanās un meža veselības stāvoklis;
- c) floras un faunas sastāvs un tajā novērotās pārmaiņas;
- d) mežizstrādes un citu darbību sociālā ietekme un ietekme uz vidi;
- e) meža apsaimniekošanas izmaksas, ražīgums un efektivitāte.

C8.3. Meža apsaimniekotājam jābūt attiecīgiem dokumentiem, kas ļautu monitoringa un sertifikācijas organizācijām noteikt katra meža produkta izcelsmi. Šī procedūra pazīstama ar nosaukumu „piegādes ķēde”.

C8.4. Monitoringa rezultātus ņem vērā, īstenojot un atjauninot apsaimniekošanas plānu.

C8.5. Respektējot informācijas konfidencialitāti, meža apsaimniekotāji sagatavo publiski pieejamu kopsavilkumu par monitoringa rādītājiem, ieskaitot tos, kas uzskaitīti 8.2. kritērijā.

9. PRINCIPS. AUGSTVĒRTĪGO MEŽU SAGLABĀŠANA

Veicot saimnieciskās darbības augstvērtīgos mežos, ir jāsaņem vai jāvairo tiem raksturīgās īpašības. Pieņemot lēmumus saistībā ar augstvērtīgiem mežiem, vienmēr jāizmanto „izsvērtās pieejas” princips.

C9.1. Lai noteiktu, vai konkrētajai meža teritorijai piemīt augstvērtīga meža īpašības, tiek veikts plānotās saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs novērtējums.

C9.2. Sertifikācijas procesa konsultāciju posmā īpaša uzmanība pievēršama apzinātajām apsaimniekojamu mežu augstvērtīgajām īpašībām un to sakarā pieņemtajiem lēmumiem.

C9.3. Apsaimniekošanas plānā, ievērojot piesardzības principu, iekļaujami un praksē realizējami īpaši pasākumi, kas nodrošinātu mežu augstvērtīgumu raksturojošo īpašību saglabāšanu un/vai vairošanu. Pasākumu apraksts iekļaujams publiski pieejamā apsaimniekošanas plāna kopsavilkumā.

C9.4. Lai izvērtētu augstvērtīgo meža īpašību saglabāšanai vai vairošanai izmantoto metožu efektivitāti, ir jāveic ikgadējs monitoringa.

10. PRINCIPS. PLANTĀCIJAS

Plantācijas ir jāplāno un jāapsaimnieko saskaņā ar iepriekšējiem 9 principiem un kritērijiem, kā arī ar šo 10. principu un tā kritērijiem. Kamēr plantācijas var dot virkni sociālu un ekonomisku labumu, kā arī savu ieguldījumu pasaules vajadzību apmierināšanā pēc meža produktiem, tās var kalpot par papildinājumu dabisko mežu apsaimniekošanai, samazinot apsaimniekošanas slodzi uz dabiskiem mežiem un veicinot šo mežu atjaunošanos un aizsardzību.

C10.1. Plantāciju apsaimniekošanas mērķiem, ieskaitot dabisko mežu atjaunošanas un aizsardzības mērķus, ir jābūt precīzi formulētiem apsaimniekošanas plānā un skaidri realizētiem šī plāna izpildes gaitā.

C10.2. Plantāciju plānojumam un izvietojumam ir jāveicina dabisko mežu saglabāšana, aizsargāšana un atjaunošana, un tās nedrīkst veicināt saimnieciskās darbības radītās slodzes palielināšanos dabiskajos mežos. Plānojot operāciju intensitātei atbilstošu plantāciju izvietojumu, ir jāņem vērā sugu izplatīšanās koridori, robežjoslas gar ūdeņiem un dažāda vecuma un rotācijas ciklu audžu savstarpējais izvietojums. Plantāciju mērogam un izvietojumam ir jāiekļaujas dabiskajā mežaudžu ainavā.

C10.3. Lai nodrošinātu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo stabilitāti, priekšroka ir jādod plantāciju daudzveidībai. Šāda daudzveidība var ietvert apsaimniekojamo vienību lielumu un izvietojumu ainavā, sugu skaitu un ģenētisko sastāvu, vecumu klases un to attiecības.

C10.4. Stādāmo sugu atlasei ir jāpamatojas uz to vispārējo piemērotību vietai un to atbilstību apsaimniekošanas mērķiem. Lai veicinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veidojot plantācijas un atjaunojot degradētas ekosistēmas, ir jādod priekšroka vietējo sugu izmantošanai. Eksotisko sugu lietošana, kas ir pieļaujama vienīgi gadījumos, ja ieguvumi no tām ir lielāki, kā lietojot vietējās sugas, ir jāpakļauj rūpīgam monitoringam, lai varētu konstatēt neraksturīgas parādības, piemēram, audžu bojāeju, slimību vai kaitēkļu uzliesmojumus un nevēlamas ekoloģiskas blakusparādības.

C10.5. Daļu no visa apsaimniekojamā meža, ko nosaka atbilstoši plantācijas mērogam, ir jāapsaimnieko ar mērķi, atjaunot šajā vietā dabisku mežu.

C10.6. Ir jāveic pasākumi, lai saglabātu vai uzlabotu augsnes struktūru, auglību un bioloģisko aktivitāti. Mežizstrādes tehnoloģijas un to lietošanas intensitāte, ceļu un taku būve un uzturēšana, kā arī sugu izvēle nedrīkst ilgtermiņā bojāt augsni vai kaitīgi ietekmēt ūdens kvalitāti, kvantitāti, vai radīt būtiskas izmaiņas dabiskajās ūdenstecēs.

C10.7. Ir jāveic pasākumi, lai novērstu un līdz minimumam samazinātu kaitēkļu, slimību un ugunsgrēku uzliesmojumus, kā arī invazīvu augu sugu ieviešanu. Kompleksai kaitēkļu apkarošanai ir jābūt apsaimniekošanas plāna būtiskai sastāvdaļai, liekot uzsvāru uz profilaksi un bioloģiskām kontroles metodēm, nevis uz ķīmiskajiem pesticīdiem un mākslīgo mēslojumu. Apsaimniekojot plantācijas, jāpieliek visas pūles, lai izvairītos no ķīmisko pesticīdu un mākslīgā mēslojuma izmantošanas, tais skaitā kā arī kokaudzētavās. Ķīmisko vielu izmantošana ir aprakstīta arī 6.6. un 6.7 kritērijā.

C10.8 Atbilstoši darbību mērogam un daudzveidībai, papildus tam, kas noteikts 8., 6. un 4. kritērijā, plantāciju monitoringā ir jāiekļauj regulārs novērtējums par plantāciju potenciālo ekoloģisko un sociālo ietekmi uz meža īpašumu un tam pieguļošajām platībām (piemēram, dabiskā atjaunošanās, ietekme uz ūdens resursiem un augsnes auglību, kā arī uz vietējo iedzīvotāju labklājību). Nedrīkst stādīt nevienu sugu plašā apmērā, līdz vietējie izmēģinājumi un/vai pieredze ir pierādījuši, ka tā ekoloģiski labi adaptējas attiecīgā vietā, nav agresīva un tai nav nopietna negatīva ekoloģiska ietekme uz citām ekosistēmām. Iegādājoties zemi plantācijām, speciāla uzmanība jāvelta sociāliem jautājumiem, īpaši vietējo īpašuma tiesību, lietošanas tiesību vai piekļuves tiesību aizsardzībai.

C10.9 Plantācijas, kas pēc 1994. g. novembra izveidotas uz dabisko mežu zemēm, parasti neatbilst sertifikācijas kritērijiem. Sertifikācija ir pieļaujama gadījumos, kad sertifikācijas organizācijai tiek iesniegti pietiekami pierādījumi, ka apsaimniekotājs/īpašnieks nav tieši vai netieši atbildīgs par šādu transformēšanu.